

Interjú Párkányi Raab Péter szobrászművésszel a német megszállásról

„Ez nem holokauszt-emlékmű”

Gábrriel arkangyalban nem Magyarország ártatlanságát akarta megörökíteni, a műleírásban viszont elnagyoltan fogalmazott – nyilatkozza a Heti Válasznak Párkányi Raab Péter. Tisztázó interjú a szobrászművésszel a német megszállást megörökítő alkotásáról, valamint balliberális kollégái „egyeduralmáról és módszereiről”.

– Miért csak most szólal meg?

– Szerződéselem egyik pontja azt tartalmazza, hogy a mű felállításáig nem adok interjút. Ezt én kértem a megrendelőmtől, mondván, máskülönb az alkotás nem fog elkészülni. Olyan rövid volt ugyanis az idő, hogy ha egy délután is kiesik, nem tudom befejezni a munkát.

– Azért biztos hallotta, hogy vannak, akik szerint a mű már kész volt, és most csak „rászóta” a kormányra.

– Nos, az emlékmű nem volt kész. Tavaly ősszel több alkotót is megkerestek, ám mind azt mondták, ennyi idő alatt nem lehet megcsinálni. Nekem volt egy korábbi megrendelése, a Solti György-szobor a Zeneakadémia előtt, mely másfél hónap alatt elkészült, ezért elkönyvelték gyors szobrásznak. A szervezők így jutottak el hozzám.

– Az újságírók azért rendre megkeresték – és állítólag durva elutasításban részesültek.

– A szobor körüli helyzet a balliberális bizniszpolitikusok, művészkörök és médiaholdudvaruk aknamunkájának következménye. Azt teszik, amit a választási vereségük után ígértek: mindent támadni fognak, amit a kormány tervez. A cikkírók közül pedig többen azt állították, hogy megkeresésükre nyomtam a telefont, titkolózok és menekülök. Nos, ha felvettem a telefont, ugyanezt elmondtam nekik a hallgatásom okáról. Ezután elnézést kértem és meghívtam őket az avatóra, ahol módomban áll válaszolni kérdéseikre. Ezt sehol nem írták le, csak mocskolódtak.

– Ha nem nyilatkozott is, azért biztos látta, mit írnak a művéről.

– Újságolvasásra nem volt időm, de a környezetem tájékoztatott. Aztán a barátaimtól kértem, ne meséljenek el minden hazugságot, csak a legdurvábbakat, hogy tudjam, hol tart az ügy. A mélypont az volt, amikor azt állították: nem az áldozatoknak, hanem a német megszállásnak állítunk emléket, illetve amikor terrorizmusra – a szobor felrobbantására – uszítottak.

– Azt mondja, ön gyorsabb, mint mások. Hogy lehet ez?

– Egyrészt 16 éves korom óta foglalkozom szobrászattal, másrészt a gyorsaságba az is beletartozik, hogy valaki napi 16 órát is tud dolgozni, akár évekig. Ma viszont olyan irányzatok – például a konceptuális alkotások – képviselői uralják a terepet, akik nem a befektetett munkáról híresek. Ők a művészet halálát hirdetik, s minden más felfogás képviselőit csupán technikai fogások alkalmazóiként tüntetik fel, a klasszikus ábrázolásmódok iránt érdeklődő társaikat pedig kinyírják.

– Ez a nonfiguratív művészetet tartja a figuratív művekkel szemben?

– Nem. A nonfiguratív és az absztrakt még létre akart hozni valamit. Az új irányzat már nem tárgyat gyárt, hanem ideológiát; így jött létre a mű nélküli művész. Ennek a filozófiának a gyökere ugyanonnan ered, mint a kommunizmusé: ami egykor létrehozta az

„Tudja, mi van az én szét-tárt karú angyalom kezében? Az államot jelképező országalma, amint éppen kiesik Gábrriel ujjai közül.”

elvtársat, mára létrehozta a kortársat. Sokan pedig, mivel képtelenek voltak elsajátítani az alapfogásokat, például megmintázni, kifaragni egy szoborfejet – erre tudok példákat a képzőművészeti egyetem tanári karából is –, alibiből fordultak a konceptuális művészet felé. Ma ennek az irányzatnak a felkent papjai mondják meg, ki számít és ki nem, és az emlékművem is az ő tevékenységük áldozata. Sőt az én ügyem is csak homokszem a gépezetben, melynek megismerése nélkül a mostani botrány lényegét sem lehet megérteni.

– Mire gondol?

– A rendszerváltás óta a művészet balliberális irányítói a megmondók, és – főiskolás koromtól fogva – a bőrömmön élem meg, miként gátolják mások érvényesülését. Egyszer például ötödmagammal meghívtak egy németországi kiállításra. Az akkori Képzőművészeti Főiskola egyik tanszékvezetője erre számon kérte a német rendezőtől, mit képzelnek, hogy a vezető magyar művészek és művészettörténészek megkér-

dezése nélkül kiválasztanak öt alkotót, „akik senkik a hazájukban”. A rendezők erre kikeltek, mondván, ilyesmivel még nem találkoztak – ezek szerint a magyar művészetet a maffia irányítja? Ezzel együtt „jóakaróink” még harminc társukat be tudták nyomni a tárlatra. Hamarosan aztán azt az irányzatot, amit én is képviselek, elkezdtek tüzel-vassal irtani. A főiskolai felvételinél nem volt gond, ha a jelentkezők nem tudtak rajzolni, mintázni, egyedül az számított, hogy képlekeny anyag legyenek. Ma e kör tagjai mondják meg, ki kaphat ösztöndíjat és katedrát, a kiállításoknál pedig bevezették az életről-halálról döntő kurátorok rendszerét. Nem véletlen, hogy ma már e szűk társaság tagjait kivéve senki nem jut be az állami költségvetésből működő kiállító intézményekbe. Az emlékmű felállítása után készítek is majd egy tanulmányt a működésükről és gondolkodásukról, hogy a helyzet még érthetőbb legyen.

– Az emlékművet ugyanakkor egykori mestere, Jovánovics György is bírálta. Ezt mire véli?

– Jovánovics egyműves alkotó, lásd a 301-es parcellát, és ahogy a szobrászathoz, úgy a kategóriagyártáshoz sem ért. Temetői munkájának felállítása óta tudtommal egyetlen köztéri feladatra sem kérték fel, kivéve a – *Magyar Bálint* által létrehozott – Magyar Universitas program keretében felállított, ottefelejtett építési nehézállványzatra emlékeztető plasztikai kísérletét. Furcsa egyébként, hogy valaki egyetemi tanárként egy tüntetésen hecceli az összegyűlteket. Ennek hátteréhez tudni kell, hogy a főiskolán a nyolcvanas évek végén már nagyon szabad szellem uralkodott. Bár akkori mesterem, *Kiss István* az MSZMP KB tagja volt, amikor első munkámként Krisztus-szobrot készítettem, nemhogy kirúgott volna, hanem jó tanácsokkal látott el. A rendszerváltozáskor aztán a főiskolán Jovánovics részvételével álforradalmat robbantottak ki azok, akik korábban úgymond tiltólistán voltak, és elérték, hogy a tanári kar meghatározó része belőlük kerüljön ki. Azt persze megkérdezném, hogy mennyire volt elnyomva az a művész, aki – mint Jovánovics – a hatvanas években külföldi egyetemeken tanulhatott. »

» – **Jovánovics most nem kiméli önt: az emlékművet a bécsi neobarokk és a szocreál giccs elegyének nevezte.**

– Ez az ő módszerük: mindent le-giccseznek, amit nem ők csinálnak és/vagy ami figurális. Ha *Leonardo* ma felbukkanna Magyarországon, simán agyonvernék, és még büszkék is lennének rá. Az a kör, amelyhez ő tartozik, létrehozta a „balliberális giccsét”: munkáikban az általuk elképzelt szebb jövő jegyében rendszeresen aberrációt, prostituáltakat, egymással üzekedő férfiakat mutatnak be. Emellett „lázitásként” magyar- és/vagy kereszténygyalázó munkákat hoznak létre.

– **Hol romlott el a kapcsolata Jovánovicssal?**

– Az osztályunkat Kiss István után ő kapta meg, és amikor megnézte a munkáimat, azt mondta: úgy látja, kész vagyok, ő már nem tud mit tanítani nekem, de ha kikérem a véleményét, szívesen hozzászól a műveimhez. Nem is volt soha konfliktusunk, ezért emberileg tanácstalanul állok a magatartása előtt. Azt persze értem, hogy balliberális művészként félti a hatalmát, ezért úgy érzi, a tiltakozók között a helye. Jovánovics most azért is ilyen harcias, mert tudja, hogy főiskolás koromban elkövetett egy hibát: nem nyírt ki – sőt, mivel megtanultam és felmondtam az általuk előírt leckét, kitűnőre diplomáztam –, ezért valamit fel kell mutatnia ennek a balliberális csapatnak. Megjegyzem, megrendelém azt mondták: ha nem kampányban vagyunk, nincs hisztéria, és a sajtó elintézi az ügyet egy félmondatral.

– **Kétlem.**

– Én legalábbis ezt hallottam tőlük. A helyszínen egyébként tapasztaltam, hogy a tüntetők nagy része nincs tisztában azzal, mi ellen is kel ki. Merthogy végig ott voltam ám a Szabadság téren a munkások között; láthatósági mellyben, kobakkal a fejemen, munkavédelmi szemüvegben magam is cipeltem a cementeszsákokat, csak hogy a hisztériakeftők fel sem tételezték, hogy karnyújtásnyira dolgozom tőlük. Ők ugyanis nem így működnek. Ha van egy megrendelésük, megcsinálják ma-ketten, átadják a kivitelezőknek, ők kifaragják, összerakják, felállítják. Az én szobraim viszont bonyolultak, és a sta-

tika miatt lényeges, hogy minden részletükben stimmeljenek. Csak én tudom, hogy a szerkezet alul hány millimétert csúszhat el ahhoz, hogy fent még össze tudjam rakni, ezért fontos a jelenlét.

– **Az emlékművet a jobboldalon is bírálják, főként mert a műleírás szerint Gábrriel arkangyal az ártatlan Magyarország megtestesítője, holott az ENSZ-ben hazánk épp nemrég kért bocsánatot az állami szerveknek a holokausztért viselt felelőssége miatt. Ehhez képest Orbán Viktor nem az államot, hanem az áldozatokat látja az angyalban. Most akkor minek is szánta Gábrrielt?**

– Először is engedje meg, hogy üdvözlöm önt mint profi újságíró a média áldozatainak sorában. Amikor ugyanis azt mondja, hogy az ártatlan Magyarországról beszéltem, akkor a sajtóból idéz, miközben a műleírásom nem-hogy ilyen szókapcsolatot, de az ártatlan szót sem tartalmazza. Nem szívesen értelmezem a szobraimat: jobb, ha a mű önmagáért beszél, és szemléltető gondolkodásra sarkallja. Ebbe az is belefér, hogy többen többféle megfigyeltet olvasnak ki belőle, az viszont nem, hogy valaki szánt szándékkal torzítson. Ami a műleírást illeti: álmomban nem gondoltam, hogy nyilvánosságra kerül – majd kiforgatás, torzítás tárgyává válik – az a szöveg, amit egyik napról a másikra, hajnalban készítettem az engedélyeztetési dokumentációhoz. Máskülönbben nyilván körültekintőbben fogalmazok. Most viszont megragadom az alkalmat, hogy pontosítsak és elmondjam: Gábrrielt a Hősök terén látható szobor alapján formáztam meg mint az államiség megtestesítőjét, illetve Magyarország védelmezőjét a téren látható kannelúrázott oszlop töredékével és a királycsarnok megcsontított, „kifordított” oszlopsorával.

– **Álljunk meg egy pillanatra: a kettő nem ugyanaz. Az államiség megtestesítője a Hősök terén az angyal kezében tartott Szent Korona, Gábrriel pedig az ország égi patrónusa.**

– Várjon, folytatom, és ez lesz a válasz a felelősség kérdésére is. Tudja, mi van az én széttárt karú angyalom kezében? Az államot jelképező országalma, amint éppen kiesik Gábrriel ujjai közül. Ezt mindenki figyelmen kívül hagy-

ta, pedig ez a kicsi tárgy a főszereplő. A műleírás tehát a következő gondolatot akarta közvetíteni: az államot és ezen keresztül az áldozatokat a hazánk patrónusa, Gábrriel kezéből kihulló országalma testesíti meg. Annak az arkangyalnak a kezéből, aki ezer évig védett bennünket, most viszont lehunyt szemmel túri, ahogy lecsap rá a birodalmi sas – ami egyébként, a vádakkal ellentétben, nem is birodalmi sas.

– **A műleírásban birodalmi sas szerepel.**

– A valóságban nem az, mert – mivel nem akartam egy népet megbélyegezni – nem a német címerállatot vettem mintának, hanem átformáltam az alakját. Mindenkit arra kérek hát, ne egy hevenyészett műleírásból, de ne is egy fekete-fehér, torzított látványtervből, hanem az elkészült műből ítéljen. Annál is inkább, mert a műleírások a hivataloknak készülnek, „regisztrációs” szerepük van, és nem használhatók az alkotás egészének bemutatására.

– Sokan viszont már most ítélnék, köztük a zsidó áldozatok leszármazottal. Nem lett volna ildomos jobban figyelembe venni, hogy sokuk ne háborogva fogadja az alkotást?

– A zsidó áldozatok leszármazottainak és mindenki másnak annyit szeretnék mondani: ne hagyják, hogy bizniszpolitikusok és a művészet halálát dicsőítő művészetirányítók éket verjenek közéjük. Lényeges ugyanis tisztázni: engem a német megszállás napjának, Magyarország szuverenitá-

fel szeretnék írni az alkotásra. Amikor ennek helyét kerestük, megörültek, hogy az oszlopsor jobb és bal oldalra tagolja az emlékművet: eleinte azt tervezték, erre a két szárnyra vésik fel a neveket – a baloldaliak közül például *Bajcsy-Zsilinszky Endrét* –, de aztán az ötletet elvetették, mondván, ha bárkit kihagyunk, akkor az lenne a baj.

– Nem is szólva arról, milyen rossz vért szül, ha a történelem szereplőit jobb- és baloldal szerint „listázzák”.

– Nyilván ez is szempont volt. Végül

szereplő van: a kormány és én, ezért attól tartok, bármi az alkotás címe, akik bele akarnak kötni, úgyis belekötnek.

– Jelenits István piarista szerzetes lapunkban úgy fogalmazott: szobrász legyen a talpán, aki ilyen bonyolult témát ábrázolni tud, ezért felvetette, jobb lett volna nonfiguratív alkotásban gondolkodni. Nem gondolt erre?

– A nonfiguratív szobor lehet nagyon jó, de egy gond van vele: mindenki azt lát bele, amit akar. És ami mindenről szólhat, az semmiről sem szól, így aki támadni akarja, ugyanúgy megteheti.

– Többet támadták az emlékmű 270 millió forintos költségvetését is.

– Merthogy ezzel a balliberális művészvilág közel kétmilliárd forintot bukkott. Ez a munka, ha nem én csinálom, ekkora biznisz lett volna; kurátorok, haverok, zsűritagok tömkelege remekül élt volna belőle. Ezt onnan tudom, hogy amikor egyik munkám kapcsán rákérdeztem a kivitelezőnél, igaz-e, hogy a városligeti '56-os emlékmű költségei – bár 250 millió pályázatként indult – 1,8 milliárd forintig szaladtak, az illető azt válaszolta: meg sem meri mondani a végső összeget, mert már azon is túl járnak.

– Személyesen hogyan éli meg a történeteket, és azt, hogy alkotását valószínűleg gyakran le fogják önteni festékkel? Tojással máris dobálják.

– Bántanak a nemtelen támadások, ám az, hogy az emlékmű sorsa így alakult, tulajdonképpen nem baj, hiszen köztéri műalkotás iránt ilyen sokan még nem érdeklődtek. Egy szobrász nemigen remélhet többet annál, hogy műve párbeszédre ösztönözzön. Most elindult a múlt kitárgyalása, és kiderült, hogy miközben itt egy egész országot lenáciznak, a dolog nem ilyen egyszerű. Paradox módon még a személyemnek is jót tett az ügy. Manapság ugyanis ha egy művész sikert akar, akkor „meg kell csinálni” a nevet. Ezt egyféleképpen lehet elérni: botránnyal. Széppel, jóval, nemessel nem, mert az senkit nem érdekel. A balhé, az igen; és akkor megjegyzi a nevedet, aztán később már nem lesz érdekes, hogy az ismertségedet egy botránnyal köszönheted. Ezt a rendszert a gyűlölködő kortárs művészvilág alakította ki – és ők most szépen megcsinálnak engem. ■

Fotó | MTI – Buzsák Noémi

sa elvesztésének megörökítésére kértek fel. Megbízóim leszögezték: ez nem holokauszt-emlékmű, a vészorszaknak az idej, 70. évfordulón más projektek fognak méltó emléket állítani. A felkérés egyébként olyannyira tiszta szándékból született, hogy megbízóimmal napokig egyeztettünk arról, miként lehetnénk minden tekintetben korrektek. Azt mondták például, hogy egyformán tisztelettel akarnak adózni a jobb- és baloldali áldozatok előtt, és neveket is

abban maradtunk, nem lesznek nevek, csak felirat.

– Arra nyitott lett volna, hogy – az indulatokat csillapítandó – A német megszállás áldozatainak emlékműve szöveget módosítsák, kiegészítsék?

– A felirat szerintem pontosan tükrözi a megbízás tárgyát, és úgy tudom, a megrendelők a Magsihisszel is egyeztettek a szövegről. Ebben az ügyben egyébként eddig egy-két újságíró és történészt leszámítva két jó szándékú